

Leeuwarden, De Friesland

QuickScan

JM ecologie b.v., 2022

QuickScan Leeuwarden, De Friesland

Ecologische beoordeling in het kader van de Wet natuurbescherming

Rapportnummer

R22.065

Status

1.0 (definitief)

Datum

04-05-2022

Opdrachtgever

Rho Adviseurs
Druifstreek 72-C
8911 LH Leeuwarden

Auteur

Corine Bos

Controle

Jildou Dekker

Voorpagina

Overzicht plangebied

Te citeren als

Bos, C. 2022. QuickScan Leeuwarden, De Friesland; Ecologische beoordeling in het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport R22.065, JM ecologie b.v., Gorredijk.

JM ecologie b.v.

Leitswei 12
8401 CL Gorredijk

Inhoud

1	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding.....	2
1.2	Globale ligging	2
1.3	Structuur natuurwetgeving in Nederland.....	3
1.4	Scope van de QuickScan.....	4
1.5	Werkwijze.....	5
2	Beschrijving locatie en ingreep.....	6
2.1	Locatie.....	6
2.2	Ingreep	9
3	Resultaten veldbezoek en bureaustudie	10
3.1	Vogels.....	10
3.2	Vleermuizen.....	12
3.3	Overige zoogdieren.....	13
3.4	Dagvlinders.....	14
3.5	Overige fauna	14
3.6	Vaatplanten	14
4	Effecten en gevolgen.....	16
4.1	Overzicht beschermde soorten.....	16
4.2	Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna	16
5	Mitigerende maatregelen	18
5.1	Algemene broedvogels; mitigatie	18
5.2	Vleermuizen; mitigatie	19
6	Conclusie.....	20
	Geraadpleegde bronnen.....	21

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van Rho Adviseurs heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd aan de Harlingertrekweg 53 te Leeuwarden, gemeente Leeuwarden, provincie Friesland. De opdrachtgever is voornemens om het pand van De Friesland te herontwikkelen naar een appartementencomplex met negen verdiepingen en een appartementencomplex met elf verdiepingen bij te bouwen. Om te onderzoeken hoe de geplande voornemens zich verhouden tot (potentieel) aanwezige beschermde natuurwaarden in en nabij het plangebied en of deze negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen plannen, is er een QuickScan uitgevoerd.

1.2 Globale ligging

Het plangebied is gelegen in het westen van de stad Leeuwarden. Leeuwarden is gelegen ten noordwesten van Drachten en ten noorden van Heerenveen. Het plangebied is gelegen aan de Harlingertrekweg 53 en is gelegen aan de Harlingervaat, welke tussen Leeuwarden en Harlingen loopt. Het plangebied is gelegen op een industriegebied en wordt omsloten door bedrijfspanden, wegen en parkeerplaatsen. De globale ligging van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1.1.

Afbeelding 1.1. Globale ligging van het plangebied (rode stip) (Bron achtergrond: Esri).

1.3 Structuur natuurwetgeving in Nederland

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, de bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Naast bescherming vanuit de Wet natuurbescherming, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Dit betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving. Na de decentralisatie (2017) zijn enkele provincies andere namen gaan voeren voor de NNN.

Decentralisatie

Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de provincies. Het Rijk behoudt echter het bevoegd gezag en de verantwoordelijkheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals bijvoorbeeld hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij en bijvoorbeeld activiteiten Koninklijk Huis.

Soortbescherming

In de Wet natuurbescherming is soortbescherming opgedeeld in categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het gaat om de volgende categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal aangewezen vogelsoorten, indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt.

In aanvulling op de Vogelrichtlijn, geldt er voor een aantal vogelsoorten die jaarlijks naar hetzelfde nest terugkeren een jaarrond bescherming van de nesten. De meeste provincies en het Rijk hanteren de "Lijst met jaarrond beschermde nesten 2012". Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5). Voor deze laatste categorie geldt alleen een jaarrond beschermde status indien ecologisch zwaarwegende omstandigheden dat rechtvaardigen. In de provincies Overijssel, Flevoland en Limburg geldt een aangepaste lijst jaarrond beschermde nesten, waarin een andere categorisering is aangebracht. Vanaf 1 juli 2022 geldt in de provincie Friesland mogelijk ook een aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden.

Daarnaast geldt er een verbod om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding.

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren en opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het project-voornemen een of enkele gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie.

1.4 Scope van de QuickScan

Deze QuickScan is opgesteld om de ecologische waarden van het plangebied te bepalen, en de, ten gevolge van de geplande werkzaamheden, eventuele strijdigheden met de Wet natuurbescherming (Wnb) in kaart te brengen, waaruit een advies zal volgen over hoe te handelen volgens deze wet.

Er wordt in deze QuickScan niet ingegaan op raakvlakken met de gebiedsbescherming (Natura 2000, Natuurnetwerk Nederland en overige provinciaal beschermde gebieden) en bescherming Houtopstanden.

Een initiatiefnemer is, vanuit de natuurwetgeving, bij ruimtelijke ingrepen (maar ook maatregelen en activiteiten) verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied, zodat hiermee rekening kan worden gehouden. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep zijn getoetst aan de bepalingen van de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming (Wnb).

De natuur is onvoorspelbaar. Het veldbezoek beschrijft een momentopname. Indien de periode tussen veldbezoek en de invoer van de geplande verandering in het bestemmingsbesluit meerdere jaren wordt, of indien de omstandigheden significant wijzigen, dient overwogen te worden een herhaald veldbezoek te laten uitvoeren, hetgeen mogelijk tot gevolg heeft dat de QuickScan wordt herzien.

1.5 Werkwijze

Bureaustudie

Voorafgaand aan het veldbezoek wordt de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten onderzocht door het raadplegen van online- en fysieke atlassen en databases, zoals bijvoorbeeld de NDFF. Het doel van de bureaustudie is het inschatten van de ligging van het projectgebied, de aanwezige habitattypes en de bekende beschermde soorten, alsmede het verkrijgen van inzicht in de kans dat beschermde soorten in een projectgebied aanwezig kunnen zijn.

Veldbezoek

Het veldbezoek is afgelegd door ecooloog Corine Bos van JM ecologie b.v. op 29 april 2022. Het bezoek is uitgevoerd van 13:30 tot 14:30 uur, bij 10°C en 2 Bft, op een droge bewolkte dag. Het doel van het veldbezoek is het inschatten van de aanwezige habitattypes en het verkrijgen van inzicht in het plangebied.

Maatregel(en) en effecten

De derde stap is de beschrijving van de geplande maatregelen en de omstandigheden (planning, methode) waarin deze uitgevoerd gaat worden. Tezamen met het veldbezoek en de bureaustudie kunnen hieruit eventuele strijdigheden van de plannen met de betreffende natuurwetgeving opgespoord worden, en kunnen eventuele kennishiaten benoemd worden. Hieraan worden conclusies verbonden en hieruit zal duidelijkheid ontstaan over de eventuele noodzaak tot het nemen van vervolgstappen, met als doel de werkzaamheden conform de huidige Wet natuurbescherming te laten plaatvinden.

2 Beschrijving locatie en ingreep

2.1 Locatie

Het plangebied is gelegen in het westen van de stad Leeuwarden, aan de Harlingertrekweg 53. Het plangebied is gelegen op een gebied met bedrijfspanden en wordt omsloten door bedrijfspanden, wegen en parkeerplaatsen en een doorgaande vaart, de Harlingervaart.

Het plangebied zelf betreft een kantoorgebouw, welke vroeger gebruikt is door De Friesland zorgverzekering. Het gebouw is momenteel in beheer door Carex, welke gevestigd zit op de begane grond van het pand. Het gebouw bestaat uit vier torens, genaamd A tot en met D, welke onderling verbonden zijn. Een deel van het pand is nog in gebruik door de GGD. De hoofdingang is aan de zuidwestzijde middels een draaideur, welke uitkomt in het atrium. Dit atrium is ingericht als coronateslocatie voor de GGD, maar is nooit in gebruik genomen. De kantoorruimtes stonden allen grotendeels leeg en de vloerbedekking was tevens verwijderd. De daken bestaan uit een plat dak bedekt met bitumen. De buitenzijde van het pand bestaat grotendeels uit wit beton met raampartijen. Enkele delen van de buitenbekleding bestaat uit vierkante tegels, welke tegen de muur bevestigd zijn. Aan de west- en noordzijde van het pand zijn meerdere parkeerplaatsen aanwezig en aan de noordzijde van het pand is tevens een parkeergarage aanwezig. Verder staan er enkele planten en struiken rond het pand en ten westen van het pand is een aangelegde waterpartij aanwezig. Ten zuiden van het plangebied loopt de Harlingervaart. Langs deze vaart liggen verschillende schepen en staat een bomerij, bestaande uit iep. Aan de oostzijde van het plangebied is een nieuwe woonwijk met een parkeerplaatsen gerealiseerd.

Afbeelding 2.1. Begrenzing van het plangebied (rood kader) (Bron achtergrond: Esri).

Afbeelding 2.2. Hoofdingang pand met atrium, gezien vanaf zuiden.

Afbeelding 2.3. Waterpartij ten westen van pand.

Afbeelding 2.4. Oostzijde van het pand.

Afbeelding 2.5. Noordzijde van het pand.

Afbeelding 2.6. Westzijde van het pand.

Afbeelding 2.7. Parkeergarage ten noorden van pand.

Afbeelding 2.8. Opbouw van vierkante tegels.

Afbeelding 2.9. Bosschages die verwijderd worden.

Afbeelding 2.10. Harlingertrekweg ten zuiden van pand.

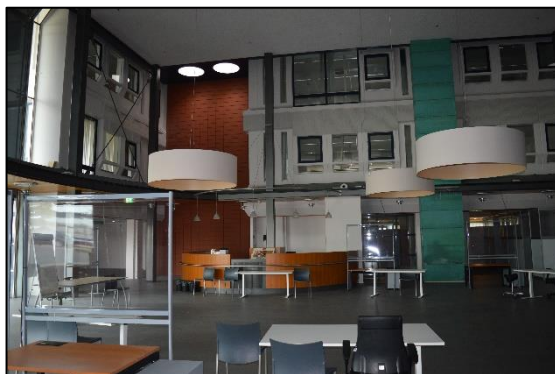
Afbeelding 2.11. Dak van het pand.

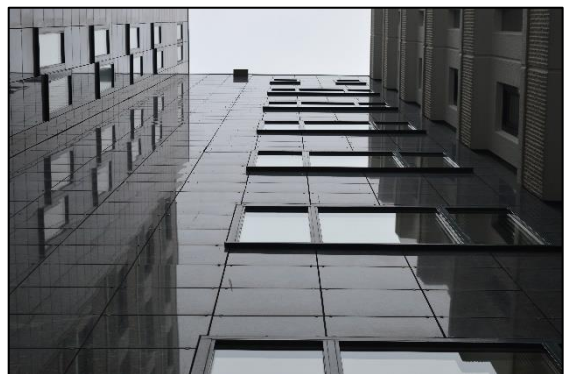
Afbeelding 2.12. Binnenzijde van een kantoorruimte.

Afbeelding 2.13. Voormalige kantine.

Afbeelding 2.14. Binnenzijde atrium.

Afbeelding 2.15. Opbouw van vierkante tegels.

2.2 Ingreep

De opdrachtgever is voornemens om het bestaande hoofdgebouw om te vormen naar een appartementencomplex. Het gebouw zal hierbij niet gesloopt worden, maar aan de binnenzijde wel verbouwd worden en er zullen delen van het pand aangepast worden. De parkeergarage zal daarbij blijven staan. Tevens zal er ten zuidwesten van het huidige pand een nieuw pand gerealiseerd worden, waar ook appartementen in komen. Om dit nieuwe pand te realiseren wordt het bestaande groen op deze locatie gekapt en gerooid. Tevens zal het overige groen rond het plangebied verwijderd worden en vervangen worden door nieuw groen. Het nieuw te bouwen appartementencomplex zal bestaan uit elf verdiepingen, het bestaande gebouw zal bestaan uit negen verdiepingen. Het huidige gebouw heeft momenteel acht verdiepingen en er zal dus nog één extra appartement gerealiseerd worden op het dak. In totaal zullen er 133 appartementen gerealiseerd worden van verschillende types, variërend van kleiner dan 70 m² tot groter dan 160 m². Het atrium zal verwijderd worden en de verbinding naar toren D zal ter hoogte van de eerste en tweede verdieping een doorgang krijgen.

Afbeelding 2.16. Toekomstige situatie aan de Harlingertrekweg 53 te Leeuwarden (Bron: GEAR coöperatie).

3 Resultaten veldbezoek en bureaustudie

Waargenomen soorten en verwachte soorten (op basis van de aanwezige habitat en de bekende verspreiding) worden samengenomen en hun gebruik van het plangebied wordt beschreven. Hierbij ligt de nadruk op beschermde soorten, maar er zullen ook algemene en lichter beschermde soorten betrokken worden indien waargenomen of van belang voor de ingreep.

Gedurende het terreinbezoek is een zone rondom het plangebied bezocht om de aanwezige natuurwaarden te inventariseren. Deze zone wordt gehanteerd, omdat werkzaamheden die plaatsvinden binnen het plangebied effecten kunnen hebben op de omgeving. Deze zone wordt door de ter zake kundige ecooloog tijdens het terreinbezoek bepaald.

3.1 Vogels

Alle broedgevallen van vogels zijn beschermd. Van 16 vogelsoorten zijn ook de nesten, vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 1 tot en met 4 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012).

Naast de jaarrond beschermde nesten van categorie 1 tot en met 4 zijn er categorie 5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Vogels met jaarrond beschermde nesten categorie 1 tot en met 5 zijn vermeld in tabel 3.1.

Tabel 3.1. Jaarrond beschermde nesten in de provincie Friesland (tot inwerkingtreding omgevingswet).

Soort	Categorie	Soort	Categorie	Soort	Categorie
Boomvalk	4	Blauwe reiger	5	IJsvogel	5
Buizerd	4	Boerenwaluw	5	Kleine bonte specht	5
Gierzwaluw	2	Bonte vliegenvanger	5	Kleine vliegenvanger	5
Grote gele kwikstaart	3	Boomklever	5	Koolmees	5
Havik	4	Boomkruiper	5	Kortsnavelboomkruiper	5
Huisemus	2	Bosuil	5	Oeverwaluw	5
Kerkuil	3	Brilduiker	5	Pimpelmees	5
Oehoe	3	Draaihals	5	Raaf	5
Ooievaar	3	Eidereend	5	Ruigpootuil	5
Ransuil	4	Ekster	5	Spreeuw	5
Roek	2	Gekraagde roodstaart	5	Tapuit	5
Slechtvalk	3	Glanskop	5	Torenvalk	5
Sperwer	4	Grauwe vliegenvanger	5	Zeearend	5
Steenuil	1	Groene specht	5	Zwarte kraai	5
Wespendief	4	Grote bonte specht	5	Zwarte mees	5
Zwarte wouw	4	Hop	5	Zwarte roodstaart	5
		Huiswaluw	5	Zwarte specht	5

Uit een conceptversie omgevingsverordening van 2021 blijkt dat mogelijk met ingang van de omgevingsverordening in de provincie Fryslân een nieuwe lijst met jaarrond beschermde nesten in werking treedt, deze is echter nog niet definitief gemaakt en daarom nog niet geldig. Ook is het mogelijk dat deze lijst nog wijzigt of aan bepaalde voorwaarden verbonden is. In tabel 3.2 is opgenomen welke soorten met ingang van de omgevingsverordening jaarrond beschermd zijn in de provincie Fryslân.

Tabel 3.2. Aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten in de provincie Friesland vanaf inwerkingtreding omgevingswet treedt (mogelijk vanaf 2023).

Soort	Categorie	Soort	Categorie	Soort	Categorie
Aalscholver	2	Ransuil	4	Bergeend	5
Blauwe reiger	2	Ringmus	2	Blauwe kiekendief	5
Boomvalk	4	Roek	2	Boerenwaluw	5
Bosuil	3	Slechtvalk	3	Bontbekplevier	5
Buizerd	4	Sperwer	4	Eider	5
Draaihals	4	Steenuil	1	Gekraagde roodstaart	5
Dwergstern	2	Stormmeeuw	2	Glanskop	5
Gierzwaluw	2	Torenvalk	3	Grote mantelmeeuw	5
Grote gele kwikstaart	3	Wespendief	4	Grutto	5
Grote stern	2	Zeearend	4	Kleine bonte specht	5
Grote zilverreiger	2	Zwarte specht	3	Kleine mantelmeeuw	5
Havik	4	Zwarte stern	2	Kokmeeuw	5
Huismus	1	Zwarte wouw	4	Kraanvogel	5
Huiswaluw	2	Zwartkopmeeuw	2	Middelste bonte specht	5
Ijsvogel	3			Oeverwaluw	5
Kerkuil	1			Paapje	5
Lepelaar	2			Ruigpootuil	5
Noordse stern	2			Scholekster	5
Oehoe	3			Spreeuw	5
Ooievaar	3			Strandplevier	5
Purperreiger	2			Visdief	5
Raaf	3			Zilvermeeuw	5

Jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4)

Tijdens het veldbezoek is gezocht naar jaarrond beschermde nesten in en binnen de verstoringszone van het plangebied. Er zijn geen boomnesten aangetroffen in en binnen de verstoringszone van het plangebied. Tevens zijn er geen palen of masten rond het plangebied aanwezig. Op basis van aanwezig habitat, afwezigheid van hoge bomen met holtes, palen en masten en afwezigheid van geschikte richels aan het pand kunnen nesten van boomvalk, buizerd, havik, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, wespendief en zwarte wouw uitgesloten worden. Vanwege de verstoring door verkeer, fietsers en wandelaars langs het plangebied en ongeschikte oevers langs de watergang kan aanwezigheid van een nestlocatie van de grote gele kwikstaart ook worden uitgesloten. Tevens worden nesten van kerkuil en steenuil uitgesloten vanwege het urbane karakter van de omgeving van het plangebied en de afwezigheid van gebouwen met openingen. Het pand is daarnaast ook ongeschikt voor huismus en gierzwaluw vanwege de afwezigheid van kieren en spleten, waar deze soorten een nestlocatie kunnen hebben. Mogelijk bevinden zich wel nesten van huismus en gierzwaluw in omliggende woningen. Deze woningen liggen echter op voldoende afstand tot het plangebied, waardoor verstoring van deze mogelijk nesten wordt uitgesloten.

Mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5)

Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van mogelijk jaarrond beschermde nesten van vogels aangetroffen. Door het ontbreken van geschikte holten in bomen en op basis van bekende verspreidingsgegevens wordt de aanwezigheid van nesten voor het grootste deel van de vogels in categorie 5 uitgesloten. Mogelijk nestelen spreeuw, koolmees en pimpelmees in de omgeving van het plangebied. Echter is geen sprake van een ecologisch zwaarwegende reden om nesten van deze soorten als jaarrond beschermd te beschouwen, aangezien er voldoende alternatief broedgebied in de buurt is. Daarom worden deze soorten net als overige broedvogels behandeld onder 'Algemene broedvogels'.

Algemene broedvogels

Er is rond het plangebied geschikt habitat aanwezig voor diverse soorten algemene broedvogels. In de bomen en struikgewas langs het plangebied kunnen soorten als houtduif, merel en vink tot broeden komen. Aanwezigheid van algemene broedvogels kan niet uitgesloten worden.

Consequenties van de ingreep op algemene broedvogels staan beschreven in paragraaf 4.2.

3.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd (alle in Nederland voorkomende soorten staan vermeld in de Habitatrictlijn). Vleermuizen kunnen een plangebied gebruiken als verblijfplaats, vaste vliegroute en/of foerageergebied.

Verblijfplaatsen kunnen uitgesplitst worden in vier categorieën, te weten kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven. Vleermuizen maken op verschillende manieren en in verschillende seizoenen gebruik van deze verblijfplaatsen. De eisen die vleermuizen stellen aan hun verblijfplaatsen zijn afhankelijk van de vleermuissoort en het gebruik van de verblijfplaats. Kraamverblijven worden in het voorjaar en de vroege zomer gebruikt door grote groepen drachtige vrouwtjes om hun jongen te baren en groot te brengen. Tegelijkertijd bevinden kleinere groepen mannetjes zich in de zomerverblijfplaatsen. Later in de zomer en in het najaar verplaatsen de mannetjes zich naar de paarverblijven, waaromheen ze een territorium bezetten en verdedigen tegen andere mannetjes. Binnen het territorium proberen de mannetjes langskomende vrouwtjes te lokken naar de paarverblijven, waar vervolgens de paring plaatsvindt. Het paarseizoen eindigt in de herfst, waarna de vleermuizen de winterverblijven opzoeken om te overwinteren. Sommige soorten migreren hiervoor over behoorlijke afstanden.

Vleermuizen gebruiken vliegroutes voor dagelijkse verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebieden en in het geval van migrerende soorten, voor de jaarlijkse trek van en naar de winterverblijven. Meestal maken vleermuizen langdurig gebruik van vaste routes die ze onthouden. Daarbij worden lijnvormige elementen zoals bomenrijen, dijken en watergangen gebruikt als vliegrouteondersteuning. Het onderbreken of verwijderen van deze elementen bij een (potentiële) vliegroute kan een negatief effect hebben op de mogelijkheid van vleermuizen om hun doel te bereiken.

Ten slotte kunnen vleermuizen een plangebied gebruiken als foerageergebied. De vleermuizen komen via vaste routes naar het foerageergebied om daar in de buurt van bomen en water te jagen op vliegende insecten. Net zoals vaste vliegroutes die veelvuldig gebruikt worden, maken vleermuizen ook gebruik van vaste foerageergebieden. Het ongeschikt maken van een foerageergebied door bijvoorbeeld het kappen of verlichten van bomen of het dempen van waterpartijen, kan tot gevolg hebben dat vleermuizen geen toegang meer hebben tot voldoende voedsel.

Verblijven

Het pand zelf is ongeschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Het grootste deel van het gebouw bestaat uit wit beton zonder spleten of kieren aan buitenzijde. Enkele delen van het pand zijn bekleed met vierkante tegels met ruimte ertussen en erachter, waar mogelijk vleermuizen achter kunnen kruipen. Achter deze tegels is plastic aanwezig en er is waarschijnlijk veel invloed van weersomstandigheden als regen en wind. Deze ruimtes worden daardoor ongeschikt geacht voor vleermuisverblijven. Aanwezigheid van verblijfsplaatsen van vleermuizen kan daarmee worden uitgesloten. Tevens zijn er in de bomen rond het plangebied geen holtes aangetroffen, waardoor de aanwezigheid van verblijven van boombewonende soorten tevens kan worden uitgesloten. Wel bieden de panden en woningen in de omgeving van het plangebied mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor gebouwbewonende soorten zoals de gewone dwergvleermuis (kraam-, paar-, zomer en winterverblijf), ruige dwergvleermuis (paar-, zomer- en winterverblijf) en laatvlieger (kraam-, paar-, zomer-, en winterverblijf). De aanwezigheid van gebouwbewonende vleermuizen in de omgeving van het plangebied kan daarmee niet worden uitgesloten.

Consequenties van de ingreep op potentiële vleermuisverblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen staan beschreven in paragraaf 4.2.

Vliegroutes

Rond het plangebied zijn diverse lijnvormige elementen, die dienst kunnen doen als vliegrouteondersteuning, zoals de woningen, bomenrijen en de watergang Harlingervaart. Er zijn voldoende alternatieve woningen en bomenrijen die tevens dienst kunnen doen als vliegrouteondersteuning, echter zijn er geen alternatieve watergangen, waardoor deze watergang mogelijk als essentiële vliegrouteondersteuning kan dienen.

Consequenties van de ingreep op een mogelijk essentiële vliegroute van diverse vleermuizen staan beschreven in paragraaf 4.2.

Foerageergebied

De omgeving van het plangebied is geschikt als foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen. Aangezien er in de omgeving van het plangebied genoeg minstens even geschikt foerageergebied aanwezig is, wordt het plangebied niet als essentieel foerageergebied beschouwd.

3.3 Overige zoogdieren

Uit de bureaustudie blijkt dat er in een straal van 2,5 kilometer rond het plangebied meerdere waarnemingen bekend zijn van twee beschermde zoogdiersoorten. Het gaat hier om de gewone zeehond en de otter. Andere soorten worden op basis van habitat en bekende verspreiding niet verwacht in en rond het plangebied.

Gewone zeehond

De gewone zeehond leeft voornamelijk in getijdengebieden waar plekken aanwezig zijn die bij eb droogvallen. Deze plekken zijn vooral te vinden langs zandige kusten en rotskusten, maar ook op met wier bedekte riffen, kiezelsteenstranden, zandplaten en stenen. Ze hebben een sterke voorkeur voor rustige plekken, zonder menselijke aanwezigheid. Tijdens hoog water zwemmen gewone zeehonden naar andere (diepere) delen om te foerageren. Een enkele keer komt een gewone zeehond (tijdelijk) voor bij riviermondingen of zelfs in (zoete) binnenwateren (Zoogdierverseniging, z.d.). Er is één waarneming bekend van de gewone zeehond in het centrum van Leeuwarden. Dit betrof een verdwaald exemplaar, de watergang rond het plangebied betreft geen geschikt leefgebied voor de gewone zeehond, aangezien de zeehond voornamelijk leeft in zout water en dit zoet water betreft met veel urbane verstoring en een ongeschikte oever. De aanwezigheid van essentieel leefgebied van de gewone zeehond kan daarmee worden uitgesloten.

Otter

Otters leven in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Overdag verblijft de otter in een dagrustplaats die zich bevindt op oevers in dichte oevervegetaties (o.a. riet), struwelen en bosschages, maar ook in kunstmatige holten. De nesten waar de jongen worden geworpen, liggen vaak in overstromingsvrije oeverholtes in een rustig gebied en worden regelmatig door de moeder verplaatst (Zoogdierverseniging, z.d.). Er zijn twee waarnemingen bekend van otters rond het plangebied. Het plangebied bevat geen geschikte rust- en verblijfplaatsen voor de otter vanwege onvoldoende dekking. Rond het plangebied zijn veel fietsers, wandelaars en verkeer aanwezig, waardoor er voor de otter teveel verstoring is. Aanwezigheid van de otter in en rond het plangebied kan daarmee worden uitgesloten.

3.4 Dagvlinders

Uit de bureaustudie blijkt dat er in een straal van 2,5 kilometer rond het plangebied een waarneming bekend is van een beschermde dagvlindersoort. Het gaat hier om de grote vos. Andere soorten worden op basis van habitat en bekende verspreiding niet verwacht in en rond het plangebied.

Grote vos

De grote vos leeft met name in vochtige open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande waardbomen. De vlinder overwintert in holle bomen of stapels hout. De eitjes worden door het vrouwtje afgezet op de bovenste takken van hoge, vrijstaande bomen. De waardplanten van deze soort zijn onder andere iep, zoete kers en enkele wilgensoorten. De grote vos is een soort die over grote afstanden kan zwerven en in toenemende mate in Nederland wordt gezien. Grotendeels gaat het daarbij om zwerfende dieren (Vlinderstichting, z.d.). Er is één waarneming bekend van de grote vos in ten zuiden van het plangebied. Rond het plangebied is geen bosrijk gebied aanwezig. Wel is er langs het plangebied een bomenrij van iep aanwezig, welke waardplanten zijn voor de grote vos. De aanwezigheid van grote vos kan daarmee niet worden uitgesloten.

Consequenties van de ingreep op de grote vos staan beschreven in paragraaf 4.2.

3.5 Overige fauna

Overige beschermde diersoorten zoals libellen, reptielen, amfibieën, vissen, kreeftachtigen en weekdieren zijn niet bekend in de omgeving van het plangebied en worden ook niet verwacht op basis van de aanwezige habitat en de bekende verspreidingsgegevens.

3.6 Vaatplanten

Uit de bureaustudie blijkt dat er in een straal van 2,5 kilometer rond het plangebied meerdere waarnemingen bekend zijn van drie beschermde vaatplanten. Het gaat hier om de knolspirea, ruw parelzaad en smalle raai. Andere soorten worden op basis van habitat en bekende verspreiding niet verwacht in en rond het plangebied.

Knolspirea

Knolspirea staat op zonnige, matig voedselarme tot matig voedselrijke, niet bemeste, vrij droge tot vochtige, neutrale, vaak kalkhoudende, stikstofarme leem-, löss- en mergelbodems met een wisselende waterstand. Ze groeit in kalkgraslanden, op heiden op basische rotsbodem, in bermen en in boszomen (FLORON, z.d.). Er zijn twee waarnemingen bekend van knolspirea rond het plangebied. Dit betreffen twee ingezaaide exemplaren en ook volgens de verspreidingsatlas zijn deze exemplaren niet wild. Niet-wilde exemplaren zijn niet beschermd onder de Wet natuurbescherming. De aanwezigheid van wilde exemplaren van knolspirea rond het plangebied kan daarmee worden uitgesloten.

Ruw parelzaad

Ruw parelzaad staat op open, zonnige, matig vochtige, matig voedselrijke, basische en kalkrijke mergel, leem, zand en zavel. Ze groeit in akkers, op omgewerkte en braakliggende grond, in bermen en op spoorwegterreinen, op oeverwallen en stroomruggen langs rivieren. De plant is een winterannuel, dit betekend dat de plant voor de winter kiemt en overwintert als rozet (FLORON, z.d.). Er is één waarneming bekend van ruw parelzaad rond het plangebied. Rond het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig, er zijn geen bermen aanwezig waar ruw parelzaad kan groeien. De aanwezigheid van ruw parelzaad kan daarmee worden uitgesloten.

Smalle raai

Smalle raai staat op zonnige, warme, open plaatsen (pioniervegetatie) op droge tot matig vochtige, matig voedselrijke, stikstofrijke, kalkrijke, verstoorde grond (grind en andere stenige plaatsen, zand, leem en mergel). De plant groeit in akkers (graanakkers op kalkhellingen en akkerranden), langs

spoorwegen (ballastbedden en schouwpaden op spoorwegterreinen, meestal tussen grind), rolsteenhellingen, puinhellingen, grindafzettingen langs de Maas, afgravingen (steengroeven) en dijken (FLORON, z.d.). Er is één waarneming bekend van smalle raai nabij het plangebied. Dit betreft volgens de verspreidingsatlas een niet-wild exemplaar. Niet-wilde exemplaren zijn niet beschermd onder de Wet natuurbescherming en de aanwezigheid van smalle raai kan daarmee worden uitgesloten.

4 Effecten en gevolgen

4.1 Overzicht beschermde soorten

In dit hoofdstuk wordt de geplande ingreep getoetst aan de aanwezige of verwachte beschermde soorten (zie hoofdstuk 3) binnen het plangebied, en de te verwachten risico's voor deze soorten, bij uitvoer van de geplande werkzaamheden. In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die de vaste verblijfplaatsen in stand houdt.

Voor soorten die niet genoemd worden vanuit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of Wnb artikel 3.10 geldt de algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zelfs bij negatieve effecten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Ditzelfde geldt voor soorten van Wnb artikel 3.10, waarvoor een Provinciale vrijstelling is uitgegeven. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht, maar ze worden hieronder, ondanks eventueel voorkomen en eventueel te verwachten negatieve effecten, niet meegenomen.

Onderstaand wordt gebruik gemaakt van de term “verstoringzone”. Deze term heeft betrekking tot de invloedssfeer welke is bepaald op de verwachte maximale verstoring die de onderhavige werkzaamheden mogelijk hebben op aanwezige natuurwaarden. Hierbij is rekening gehouden met tussenliggende elementen, visuele verstoring, verstoring door geluid, en verstoring door trillingen. De verstoringzone is per mogelijk aanwezige soort op basis van expert judgement bepaald aan de hand van deze verstoringseffecten en omgevingsfactoren, alsmede de gevoeligheid van de betreffende soort op basis van ecologie.

Tabel 4.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor het effect van de maatregel bepaald moet worden.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig
Algemene broedvogels	Diverse soorten.	3.1	Potentieel
Vleermuizen	Gebouwbewonende soorten (in omgeving) en vliegroute.	3.5	Potentieel
Dagvlinders	Grote vos.	3.10	Potentieel

4.2 Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna

Algemene broedvogels

In het plangebied en binnen de verstoringzone hiervan kunnen meerdere algemene broedvogels tot broeden komen. Wanneer werkzaamheden in de buurt van in gebruik zijnde nesten worden uitgevoerd, heeft dit mogelijk een verstoring op de broedende vogels. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.2 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Vleermuizen

De panden in de omgeving van het plangebied dienen mogelijk als kraam-, zomer-, winter- en/of paarverblijfplaats voor gebouwde bewonende vleermuissoorten als de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis (geen kraamverblijf) en laatvlieger. Tevens kan de watergang de Harlingervaart gebruikt worden als essentiële vliegrouteondersteuning voor diverse vleermuissoorten. Wanneer de werkzaamheden na zonsondergang plaatsvinden in de actieve periode van vleermuizen (circa 15 april tot en met 15 oktober), kan er mogelijk lichtverstoring door het gebruik van verlichting optreden.

Hierdoor kunnen mogelijk aanwezige vleermuizen gedesoriënteerd raken. Ten gevolge daarvan kan het functioneren verminderen van de mogelijk aanwezige verblijfplaatsen en vliegroute. Het verstoren van vleermuizen is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.3 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Grote vos

De bomenrij langs de Harlingervaart bestaat uit iepen, welke waardplanten voor de grote vos zijn. Deze bomen zullen ten behoeve van de werkzaamheden niet gekapt worden en mogelijk aanwezige rupsen of eitjes van de grote vos zullen daardoor niet vernietigd worden. Er zijn geen vervolgstappen wat betreft de grote vos.

5 Mitigerende maatregelen

In dit hoofdstuk worden de vervolgmaatregelen beschreven voor de soorten waarvan in hoofdstuk 4 is bepaald dat deze mogelijk een effect bemerken van de geplande ingreep. Deze vervolgmaatregel kan bestaan uit het uitvoeren van nader onderzoek om de aanwezigheid te bevestigen of uit te sluiten. Maar de vervolgmaatregel kan ook aangeven dat er een aanvraag voor een ontheffing op de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming benodigd is. Er kan ook een lijst met mitigerende maatregelen staan aangegeven, waarbij de ingreep uitgevoerd kan worden zonder een ontheffing. Indien de ingreep zonder enig nader onderzoek, mitigatie of ontheffingsaanvraag uitgevoerd kan worden, wordt dat in dit hoofdstuk vermeld.

Tabel 5.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor een vervolgactie benodigd is.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig	Vervolgactie
Algemene broedvogels	Diverse soorten.	3.1	Potentieel	Mitigatie
Vleermuizen	Gebouwbewonende soorten en vliegroute.	3.5	Potentieel	Mitigatie

5.1 Algemene broedvogels; mitigatie

Alle inheemse broedvogels zijn tijdens het broeden wettelijk beschermd volgens de Vogelrichtlijn. Als er ten tijde van de beoogde start van de werkzaamheden vogels in, of binnen de verstoringszone van het plangebied broeden, kunnen de werkzaamheden ter plaatse geen doorgang vinden totdat de jongen zijn uitgevlogen. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Het verdient daarom de aanbeveling om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Een wettelijk vastgestelde periode voor het broedseizoen bestaat niet, bepalend is of broedgevallen aanwezig zijn. Indicatieve datumgrenzen zijn 15 maart tot 15 juli, maar er bestaan, afhankelijk van het weer en de vogelsoort, vele uitzonderingen op deze regel.

De voorkeur verdient om werkzaamheden altijd uit te voeren buiten het vogelbroedseizoen, om negatieve effecten op in gebruik zijnde nesten te voorkomen.

Wanneer de werkzaamheden starten te midden van het broedseizoen, moet binnen het plan- en verstoringsgebied van de werkzaamheden vestiging van broedgevallen voorkomen worden. Het ongeschikt maken kan preventief gedaan worden door ruim voor het vogelbroedseizoen het gebied te ontdoen van geschikte nestgelegenheden. Dit kan op verschillende manieren, maar altijd onder begeleiding van een deskundig ecooloog:

- Door het voor het broedseizoen verwijderen van bomen en struikgewas;
- Door het plaatsen van fluitlint of vlaggetjes in de bomen en struikgewas worden broedvogels geweerd.

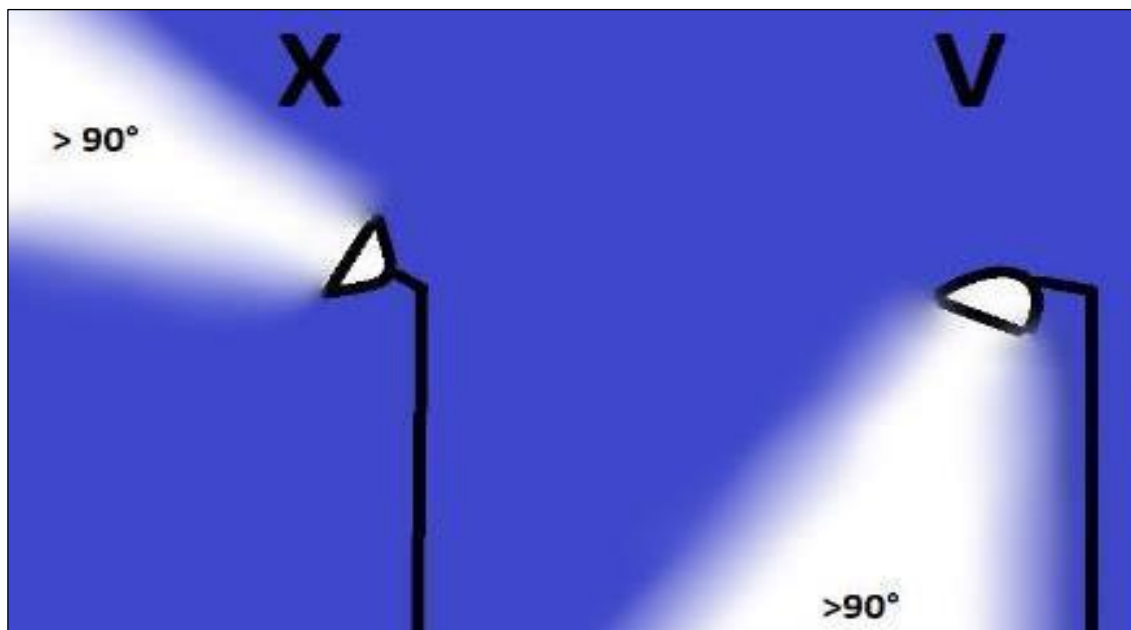
Het functioneren van de preventieve maatregelen dient gecontroleerd te worden vanaf de plaatsing totdat de werkzaamheden zijn afgerond. Tevens mogen de genoemde maatregelen niet in strijd zijn met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming voor wat betreft andere beschermde soorten.

Indien de werkzaamheden starten te midden van het broedseizoen, dient het plan- en verstoringsgebied eerst door een ter zake kundige ecooloog gecontroleerd te worden op aanwezigheid van broedvogels. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plan- of verstoringsgebied, worden door de ter zake kundige ecooloog specifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt (een deel

van) het projectgebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot alle nesten, vanuit eigen beweging van de vogels, niet meer in gebruik zijn.

5.2 Vleermuizen; mitigatie

De woningen en panden in de omgeving van het plangebied kunnen mogelijk verblijfplaatsen voor vleermuizen bieden. Tevens kan de Harlingervaart als essentiële vliegroute dienen. Wanneer er na zonsondergang gewerkt wordt, kan er lichtverstoring door het gebruik van verlichting optreden. Hierdoor kunnen mogelijk aanwezige vleermuizen gedesoriënteerd raken. Ten gevolge daarvan kan het functioneren verminderen van de mogelijk aanwezige verblijfplaatsen en vliegroute. Een dergelijk effect is in strijd met de Wet natuurbescherming. Om effecten van lichtuitstraling te voorkomen wordt geadviseerd om eventueel te gebruiken verlichting weg te draaien van omliggende panden en de watergang Harlingervaart. Dit is zeker noodzakelijk in de schemer en nacht (van 1 uur voor zonsondergang tot 1 uur na zonopkomst) gedurende de actieve periode van vleermuizen (circa 15 april tot en met 15 oktober). Dit houdt in dat de verlichting naar beneden gericht dient te zijn op het plangebied, zodat er geen licht naar de omgeving kan uitstralen. In onderstaande figuur (Figuur 5.1) is een dergelijke werkwijze schematisch weergegeven. De V in de tekening geeft weer hoe de lichtuitstraling naar de omgeving zoveel mogelijk kan worden beperkt kan worden. In de situatie met een X is er sprake van significante lichtuitstraling naar de omgeving waardoor een mogelijk effect op verblijven van vleermuizen niet is uit te sluiten. Bij voorkeur wordt er bij het plaatsen van een licht gekozen voor amberkleurige verlichting.

Figuur 5.1. Voorbeeld van toepassing bouwverlichting bij. X= verlichting veroorzaakt uitstraling naar omgeving, V= verlichting veroorzaakt geen uitstraling richting de omgeving.

6 Conclusie

In opdracht van Rho adviseurs heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd in Leeuwarden, gemeente Leeuwarden, provincie Friesland. De opdrachtgever is voornemens om het bestaande pand, vroeger gebruikt door De Friesland zorgverzekering, om te vormen tot een appartementencomplex en een gebouw erbij te bouwen. De QuickScan is uitgevoerd om eventuele strijdigheden van de beoogde werkzaamheden en de toekomstige situatie met de Wet natuurbescherming (Wnb) op te sporen.

Uit de QuickScan is gebleken dat er mogelijk algemene broedvogels en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten en een mogelijk essentiële vliegroute van binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn. Voor algemene broedvogels heeft het de voorkeur om buiten broedseizoen te werken. Indien de werkzaamheden voor of te midden van het broedseizoen starten, dienen de maatregelen gevolgd te worden als beschreven in paragraaf 5.1. Voor vleermuizen die mogelijk een verblijfplaats hebben in de panden rond het plangebied en een essentiële vliegroute over de Harlingervaart, dient verstoring door verlichting voorkomen te worden door de verlichting niet op gebouwen of de watergang te richten, maar alleen op het plangebied.

Bij de realisatie van nieuwbouw wordt geadviseerd om natuurinclusief te bouwen. Natuurinclusief bouwen is een vorm van duurzaam bouwen, waarbij er meer plek voor verschillende diersoorten gerealiseerd wordt. Hierbij kan worden gedacht aan het aanbrengen van inbouwkasten in de muur of speciale dakpannen voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen.

Gorredijk, mei 2022
JM ecologie b.v.

Geraadpleegde bronnen

- Nationale Database Flora- en Fauna (NDFF), geraadpleegd op 28 april 2022.
- BIJ12, 2017. Kennisdocumenten.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000.
- Netwerk Groene Bureaus & Zoogdierverseniging, 2021. Vleermuisprotocol 2021.
- Zoogdierverseniging (z.d.). Informatiepagina soorten. Geraadpleegd van <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten>